

Кашаба О.Ю.

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Нові геополітичні реалії, що склалися в Україні, активізували процеси духовного відродження. В цій, державного значення справі, важливе місце належить історичному краєзнавству, яке сьогодні зазнає справжнього ренесансу.

Термін “край” в українській мові має глибинний сенс – його ототожнюють з отчою домівкою, «сторонньою», яку оспівував не один поет, рідною землею, Батьківщиною. Для українців він має виняткове значення ще й тому, що складає кореневу основу топоніму «Україна».

Термін «край» набув семантичного розмаїття в українській мові як за територіальним обширом, так і за духовною спорідненістю. Отже, в українській мові поняття «край» вміщує дві якісні ознаки: адміністративно-територіальну та етно-духовну, інтимну. Саме вони і є предметом дослідження краєзнавства.

Краєзнавство – це могутній науковий та громадський рух, основним завданням якого є популяризація знань про край, збереження історико-культурної спадщини “малої Батьківщини”, відродження духовності, історичної пам’яті, формування національної самосвідомості і гідності, активізація громадської позиції людини.

На методологічному і методичному рівнях краєзнавство має багато спільних ознак з країнознавством. Відмінність між ними полягає в масштабах предмета дослідження. Краєзнавство на відмінність від країнознавства, що вивчає державу в цілому, обмежується лише територією її певної частини. Однак разом вони відтворюють цілісний образ України як держави з виразною геополітичною «особистістю», з її могутнім, своєрідним, дуже складним за структурою інтегральним потенціалом.

Таким чином, ми спостерігаємо прояв одного з законів діалектики, а саме – «єдності та боротьби протилежностей». Історія кожної окремої землі – самодостатня, обмежена, відмінна від інших, зі своїми, притаманними лише їй ознаками та особливостями. Вона нагадує смальту зі своїм кольором, своїм розміром. Однак коли безліч таких крупинок об’єднується в єдине ціле, завдяки узагальненим, фундаментальним дослідженням, з’являється пишне, небачене за своєю красою мозаїчне панно – історія України, українського народу, української нації.

Маючи унікальну можливість органічно поєднувати в собі дві форми – державну і громадську, які знаходяться в тісному зв’язку, взаємодоповнюють і збагачують одна одну, краєзнавство користується великою популярністю.

Самовіддані зусилля краєзнавців-професіоналів і аматорів підтримують в суспільстві інтерес до культури, мови, традицій українського народу, чим сприяють формуванню національної самосвідомості та його історичної пам’яті.

Високий рівень національної гідності громадян спроможний консолідувати націю. А це не можливо без виховання любові та поваги до рідної землі, історії, звичаїв, культури. Тому відродження регіональних традицій – одне з найважливіших завдань відродження України. А в вирішенні цих проблем роль історичного краєзнавства неоцінена.

Література:

1. Кашаба О.Ю. Феномен історичного краєзнавства в контексті розвитку історичної науки// Краєзнавство. – 2005. – № 1-4. – С. 31-35.
2. Кашаба О.Ю. Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект// Краєзнавство. – 2010. – Ч. 1 – 2. – С. 96 – 105.
3. Кашаба О.Ю., Щербина І.В. Вплив історичного краєзнавства на формування критичного мислення у здобувачів історичної освіти// Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, IX(46), I.: 254, 2021 Jun. The journal is published under Creative Commons Attribution License. – P. 22 – 25.
4. Кашаба О.Ю., Щербина І.В. Історичне краєзнавство як засіб активізації творчого потенціалу студентів-істориків// Проблеми інженерно-педагогічної освіти, № 71, 2021. – С. 5 – 13.